

Perussuomalaiset ja eurokriisi mediassa

JUHA HERKMAN

ABSTRACT
The Finns party
and the Euro crisis
in media

The paper explores how the EU-critical populist Finns party has been represented in relation to the Euro crisis in four Finnish newspapers *Helsingin Sanomat*, *Kauppalehti*, *Ilta-Sanomat* and *Kaleva*. The sample is based on a comparative study of ten EU-countries directed by Reuters Institute at the University of Oxford and contains eleven two-week periods sieved out from the key moments of the crisis in 2010–2012. The Finnish sample consists of 971 journalistic articles discussing the crisis, but the focus here is on qualitative frame analysis of 59 articles where the Finns party was considered. Even if the Euro crisis was the most popular topic during the Finnish parliamentary elections 2011 where the Finns party gained unexceptional success, in other times the crisis coverage has been dominated by so-called integration positive Euro-elites. Thus, the Finns party's role has been relatively marginal in the crisis coverage, but there have been significant differences between the papers. *Ilta-Sanomat* has given the most positive publicity to the party as an EU-critical voice of "the people", whereas *Kaleva* has mocked the party as a pointless populist movement. *Helsingin Sanomat* has been more neutral in its representations.

Johdanto¹

Syksyllä 2008 yhdysvaltalainen investointipankki Lehman Brothers ajautui yrityssaneeraukseen, mistä seurasi kansainvälinen finanssikriisi. Kriisi laajeni keväällä 2010 euroalueen kriisiksi, kun luottoluokitaja Standard & Poors alensi ylivelkaantuneen Kreikan valtiolainojen luottoluokituksen roskalainajoukkoon. Vaikka kyse on laajemmasta ilmiöstä kuin eurovaluuttaan liittyvästä ongelmasta, kriisiä on nimetty yleisesti eurokriisiksi. (Patomäki 2012.) Eurokriisin vaikutukset ovat saaneet Suomessa aikaan taantumaa, joka syvyys on muistuttanut lähes 1990-luvun alun lamaa. Kriisi on jättänyt jälkensä myös suomalaisen politiikkaan, koska sen vaikutukset asettavat 2010-luvun kansalliselle poliittiselle päätöksenteolle suuria haasteita.

Suomalaisista puolueista perussuomalaiset on johdonmukaisesti edustanut Euroopan integraa-

tion kriittisesti suhtautuvaa linjaa. Siinä missä esimerkiksi vasemmistoliiton ja keskustapuolueen linjaukset Eurooppa-politiikassa ovat vaihdelleet sen mukaan, onko puolue hallituksessa vai oppositiossa, perussuomalaisten puheenjohtaja Timo Soini on ollut koko 2000-luvun alun järjestelmällisesti EU-kriittinen (ks. Raunio 2008). Monien perinteisten valtuutettujen johto on selvitysten mukaan keskimäärin EU-myönteisempi kuin niiden rivijäsenistö (Raunio 2011, 204). Tämä ristiriita ja huojunta puolueiden EU-linjauksissa ovat vahvistaneet perussuomalaisten asemaa Suomen johtavana EU-kriittisenä äänitorvena.

Perussuomalaisten menestys kevään 2011 eduskuntavaaleissa on liitetty osaltaan puolueen EU-kriittisyyteen ja eurokriisiin. Tutkimuksen mukaan EU:n talouskriisistä tuli valtamediassa vaalikevään

tärkein keskustelunaihe, jota säästivät muun muassa perussuomalaisten kannatuksen nousun ja maahanmuuton kaltaiset aiheet (Railo ja Välimäki 2012a). Näiden aiheiden yhteydessä perussuomalaiset ja erityisesti puolueen puheenjohtaja Timo Soini esiintyivät tasavertaisina tai jopa kärkihaastateltavina vanhojen puolueiden johtohahmojen rinnalla (Railo ja Välimäki 2012b, 120–135). Ville Pernaa (2012, 35–38) tulkitsee, että perussuomalaiset pääsivät aiheillaan määrittelemään kevään 2011 vaalikampanjan media-agendan.

Vaalikampanja muodostaa kuitenkin erityisen ajanjakson politiikan ja median suhteissa. Ylipäättään perussuomalaisiin liittyvästä tutkimuksesta melkoinen osa on keskittynyt joko vaaleihin tai puolueen kriittiseen tarkasteluun populismin edustajana (esim. Arter 2009, 2010; Borg 2012; Pernaa ja Railo 2012; Rahkonen 2010, 2011; Wiberg 2011). Tässä tutkimuksessa selvitetään yleisemmin perussuomalaisten roolia vaalikampanjan ulkopuolelle sijoittuvassa eurokriisin mediajulkisuudessa. Tutkimuksen aineistot on kerätty osana Oxfordin yliopiston Reuters-instituutin johtamaa kansainvälistä hanketta, jossa vertailtiin kymmenen EU-maan eurokriisiä käsittelevää lehtijulkisuutta (ks. Picard 2014).

Tutkimuksen tarkemmat kysymykset ovat:

1. Miten perussuomalaiset on näkynyt suomalaisessa eurokriisiä käsittelevässä lehtijulkisuudessa?
2. Eroaako käsittely vuoden 2011 vaalikampanjan julkisuudesta?
3. Mitä käsittelytapa kertoo suomalaisesta politiikan mediajulkisuudesta?

Tutkimuksen aineisto on kerätty yhdeltätoista noin kahden viikon ajanjaksolta vuosilta 2010–2012, ja se koostuu eurokriisiä *Helsingin Sanomissa*, *Kaupalehdessä*, *Kalevassa* ja *Ilta-Sanomissa* käsitteleistä lehtijutuista, joissa mainittiin jollakin tavoin perussuomalaiset. Tutkimuksen pääasiallinen menetelmä on laadullinen kehysanalyysi, mutta aineistoa jäsennetään myös määrällisen sisällönanalyysin avulla.

Lisääntyvä euroskeptisyys ja media

Euroskeptisyydellä on viitattu tyytymättömyyteen ja kriittisyyteen EU:ta kohtaan. EU-kritiikin asteet ja muodot kuitenkin vaihtelevat. Yhtäältä voidaan erot-

taa EU-kriittiset puolueet ja muut järjestäytyneet euroskeptisyyden muodot, toisaalta kansalaisten keskuudessa tunnettu tyytymättömyys. Euroskeptisyys voi olla myös joko voimakasta ja periaatteellista, jolloin vastustetaan EU-jäsenyyttä tai jopa koko unionia, tai se voi olla mietoa, jolloin kritiikki ja tyytymättömyys kohdistuvat lähinnä yksittäisiin kysymyksiin, joissa omat tai jäsenvaltion intressit ovat ristiriidassa EU:n harjoittaman politiikan kanssa. (Ekman 2010.)

Paul Taylor (2008, 34–35) on kiteyttänyt EU-kritiikin muotoja Isossa-Britanniassa käydyssä keskustelun perusteella: EU:ta arvostellaan liian kalliiksi ja ”eurokraattisen” sisäsiittoiseksi mammutiksi, joka ehkäisee toteuttamasta kansallisella tasolla järkevää maatalouspolitiikkaa, puuttuu direktiiveilään jäsenmaiden asioihin, joihin sen ei pitäisi puuttua (esimerkiksi työaikoihin, työvoiman palkkaamiseen, terveyden ja turvallisuuden sääntelyyn), ja lisää epätoivottua maahanmuuttoa, joka aiheuttaa jäsenvaltioissa yhteiskunnallisia ongelmia. Vastaavia keskusteluja on käyty useissa EU-maissa.

Euroskeptisyys kuitenkin vaihtelee maittain. Isossa-Britanniassa sekä kansalaisten että poliittisten päättäjien euroskeptisyys on ollut vahvaa, kun taas Ranskaa on voinut pitää ”eurofiilisenä” maana: Ranskassa on suhtauduttu perinteisesti hyvin myönteisesti Euroopan integraatioon. Näiden ääripäiden lisäksi on erotettavissa ”kriittiset eurooppalaiset” maat, joissa on periaatteessa suhtauduttu myönteisesti Euroopan yhdentymiseen mutta kriittisesti nykyisiin EU:n instituutioihin. Hollantia voi pitää tyypillisenä ”kriittisen eurooppalaisuuden” edustajana. (Koopmans ym. 2010, 91–92.) Pohjoismaissa euroskeptisyys on ollut vahvaa, joskin Suomessa hiukan miedompaa kuin Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa, jotka ovat jättäytyneet euroalueen ulkopuolelle (Ekman 2010, 108–119).

Erilaisten kysely- ja asennetutkimusten mukaan EU-kansalaisten euroskeptisyys on lisääntynyt viimeisen parinkymmenen vuoden aikana. EU:n kannatus oli korkeimmillaan 1990-luvun alkupuolella, mutta 2000-luvulle tultaessa se oli kääntynyt jyrkään laskuun jopa Hollannin, Ranskan ja Italian kaltaisissa maissa, joissa Euroopan yhdentymiseen on aina suhtauduttu varsin myönteisesti (Taylor 2008, 26–27). Eurokriisi on osaltaan vähentänyt kansalaisten luottamusta EU:n instituutioita kohtaan 2010-luvulla (Eurobarometer 2012; Pew Research 2013).

Kansalaisten epäluottamus EU:ta kohtaan on monissa maissa törmännyt vallassa olevien puolueiden

ja eliitin näkemyksiin, jotka ovat yleensä Euroopan yhdentymisen puolella. Tämä on luonut populistipuolueille mahdollisuuden houkutellessaan äänestäjiä EU-kriittisillä kannanotoilla. (Ekman 2010, 92.) Esimerkiksi perussuomalaisten puolueohjelma ja näkemykset ovat muistuttaneet läheisesti edellä kuvattuja Ison-Britannian EU-kriittisen keskustelun kannanottoja (ks. Raunio 2011, 206–212). Kevään 2014 eurovaaleissa euroskeptiset populistipuolueet saivat eniten ääniä Ranskassa (FN), Isossa-Britanniassa (UKIP) ja Tanskassa (DF), ja myös esimerkiksi Sverigedemokraterna Ruotsissa ja perussuomalaiset Suomessa kasvattivat merkittävästi äänisaalistaan edellisistä vaaleista.

Nykyiset populistipuolueet ovat menestyneet erityisen hyvin perinteisissä konsensuspolitiikan maisa, joissa on ollut tapana etsiä mahdollisimman laajapohjaista hyväksyntää poliittisille linjauksille (Paloheimo 2012, 329). Esimerkiksi Suomessa EU-politiikka on perustunut laajaan puolueiden väliseen konsensukseen, vaikka puolueiden sisällä on saattanut olla voimakkaitakin ristiriitoja harjoitetun politiikan suhteen (Raunio 2011, 198). Perussuomalaiset on iskenyt kiilan konsensukseen vastustamalla aiemmin vallassa olleita puolueita ja samalla niiden EU-politiikkaa.

Populisteille tyypillisesti perussuomalaiset kertovat olevansa ”kansan” puolella ja eliittiä vastaan (vrt. Arter 2010). EU-politiikassa juopa euromyönteisen eliitin ja euroskeptisen äänestäjäkunnan välillä näyttäisi olevan todellinen, mikä osaltaan selittää perussuomalaisten menestystä kevään 2011 vaaleissa – vaikka suurempia selittäviä tekijöitä ovat tutkimusten mukaan olleet globalisaation aiheuttamat haasteet Suomelle, kuten teollisuuden rakennemuutos, äänestäjien tympääntyminen vanhoihin valta-alueisiin, vaalirahoituskandaali ja niihin liittyvä yleinen protestimieliala (ks. Borg 2012; Grönlund ja Westinen 2012; Rahkonen 2011; Suhonen 2011).

Euroeliitin ja EU-kansalaisten välinen juopa on saanut aikaan keskustelua EU:n demokratiavajeesta, minkä seurauksena Euroopan komissio on jo 1990-luvulta lähtien muuttanut toimintaansa avoimmaksi ja laatinut suunnitelmia läpinäkyvyyden ja julkisen keskustelun lisäämiseksi (de Beus 2010, 26; Heikkilä 2007). Simon Hix (2008, 64) kuitenkin muistuttaa, että julkisuusstrategiat eivät riitä eliitin ja kansalaisten mielipide-erojen ratkaisemiseen, koska ne eivät anna mahdollisuutta vallitsevan EU-politiikan aitoon haastamiseen.

Ongelmana on ollut myös se, että valtamedia on toistanut euroeliitin näkemyksiä. Esimerkiksi Suomessa toimittajat ovat olleet selvästi myönteisempiä Euroopan yhdentymistä kohtaan kuin kansallaiset keskimäärin (Mörä 1999). 1990- ja 2000-luvuilla EU-kriitikoiden ja euroskeptikkojen käsittely mediassa on ollut vähättelevää ja jopa halventavaa (Hellsten 1997; Vallaste 2013). Eurokriisi ei näytä muuttaneen 2010-luvun alussa median kurssia: hajanaisista soraäänistä huolimatta media on uusintanut eliitin näkökulmaa eikä anna juuri tilaa vaihtoehtoisille näkemyksille (Harjuniemi ja Herkman 2013).

Aineisto ja menetelmät

Aineistojen taustalla on laaja kansainvälinen vertaileva tutkimus ”The Euro Crisis, Media Coverage, and Perceptions of Europe within the EU”, jonka johtajana toimi professori Robert Picard Oxfordin yliopiston Reuters-instituutista. Hankkeeseen osallistui tutkijoita Isosta-Britanniasta, Ranskasta, Saksasta, Espanjasta, Italiasta, Kreikasta, Hollannista, Belgiasta, Puolasta ja Suomesta, joista jokaisesta kerättiin lehtiaineisto vuosilta 2010–2012. (Ks. Picard 2014.) Aineisto koostui kunkin maan johtavasta liberaalista ja konservatiivisesta päivälehdestä, talouslehdestä ja tabloidista, ja se kerättiin yhdeltätoista noin kahden viikon ajanjaksolta, jotka valittiin eurokriisiin liittyvien keskeisten tapahtumien ympäriltä. Tällaisia tapahtumia olivat esimerkiksi Euroopan unionin huippukokoukset 11.–12.2.2010, 26.–27.10.2011 ja 23.5.2012 sekä euroalueen päätös Kreikan hätälainoittamisesta 2.5.2010 tai Kreikan yleislakko 5.10.2011 (ks. taulukko 1).

Aineistoon valittiin kaikki lehdissä kyseisinä ajanjaksoina julkaistut eurokriisiä käsitelleet journalistiset tekstit, kuten uutiset, pääkirjoitukset, haastattelut, vieraskynäkirjoitukset ja kolumnit siten, että niissä piti esiintyä sekä sana euro että sana kriisi jossain taivutusmuodossaan. Yleisönosastokirjoituksia ei otettu aineistoon mukaan. Tällä tavoin määritelynä koko hankkeen aineisto koostui 10 492 lehtitutusta, jotka luokiteltiin yhdessä sovitun luokittelurungon avulla ja analysoitiin määrällisesti ja osittain myös laadullisesti (ks. Picard 2014).

Sanomalehtien valinnassa käytettiin maakohtaista harkintaa, koska lehdistön poliittisessa ja tyyllisessä jakautumisessa on suuria maiden välisiä eroja.

Taulukko 1. Otosjaksot ja niihin liittyvät tapahtumat.

N:o	Periodi	Tapahtuma
1.	4.–18.2.2010	EU:n huippukokous (11.–12.2.)
2.	25.4.–9.5.2010	Euroalueen päätös 100 miljardin hätälainasta Kreikalle (2.5.)
3.	9.–23.12.2010	EU:n perusasiakirjan muutos (16.12.)
4.	25.7.–18.8.2011	Euroopan keskuspankki vaatii Italialta lisäämään talouskuria (5.8.)
5.	28.9.–12.10.2011	Kreikan yleislakko talouden kiristystoimia vastaan (5.10.)
6.	19.10.–2.11.2011	EU:n huippukokous (26.–27.10.)
7.	5.–19.11.2011	Berlusconin ero ja Montin nimitys (12.–13.11.)
8.	20.–30.11.2011	Euroopan komission ”Vihreä kirja” Euroopan taloudenpidosta (23.11.)
9.	16.5.–5.6.2012	EU:n huippukokous (23.5.)
10.	18.6.–5.7.2012	Espanjan avunpyyntö (25.6.) ja EU:n huippukokous (28.–29.6.)
11.	8.–22.7.2012	Merkelin vaatimus koko Euroopan budjettitoimista (15.6.)

Suomen aineisto koostui *Helsingin Sanomissa*, *Kaupparehdeissä*, *Kalevassa* ja *Ilta-Sanomissa* julkaistuista jutuista, joita kertyi kaikkiaan 971 kappaletta (Harkjuniemi ja Herkman 2013, 15). Luokittelurungon mukaan aineistosta eriteltiin muun muassa juttujen koko, lajityyppi, kirjoittaja, keskeiset lähteet, kriisin mahdolliset syyt ja vastuutahot sekä lyhyen ja pitkän aikavälin ratkaisut. Lisäksi luokiteltiin eurovaluutasta ja kriisistä hyötyvät ja kärsivät tahot, kriisin geopoliittinen kehys ja suhtautuminen EU:n instituutioihin ja Euroopan keskuspankkiin, jos niitä jutuissa käsiteltiin (mt., 14, 63–82).

Lisäsin tätä tutkimusta varten Suomen luokittelurunkoon erilliset kysymykset, joissa selvitettiin, näkyivätkö perussuomalaiset jollain tavoin eurokriisiä käsittelevässä jutussa ja jos näkyivät, missä valossa heidät tuotiin jutussa esille (mt., 83). Suomen aineistosta löytyi kaikkiaan 61 juttua (kuusi prosenttia aineistosta), joissa perussuomalaiset kytkettiin eurokriisiin käsittelyyn. Tarkemmin tarkasteltuna näistäkin jutuista karsiutui pois kaksi, joten jäljelle jäi 59 lehtiartikkelia, jotka tässä tutkimuksessa otetaan lähemmin laadullisen analyysin kohteiksi. Artikkeleista 20 oli julkaistu *Kalevassa*, 18 *Helsingin Sanomissa*, 15 *Ilta-Sanomissa* ja kuusi *Kaupparehdeissä*.

Avaan seuraavassa luvussa lyhyesti aineiston painotuksia määrällisen sisältöanalyysin avulla, mutta tutkimuksen pääasiallinen menetelmä on kuitenkin kehysanalyysi. Kehysanalyysin juuret ovat sosiologi Erving Goffmanin (1974) sosiaalisen kokemuksen tutkimuksissa, mutta sitä on sovellettu 1980-luvulta lähtien myös media-aineistojen analyysiin. Itse asiassa kehysanalyysistä on tullut 2000-luvun alussa yksi suosituimmista journalismin tutkimusmenetelmistä (Borah 2011).

Kehyksen tarkka määrittely vaihtelee tutkimuksesta toiseen, mutta yleisesti ottaen sillä viitataan rajattujen tulkintatapojen rakentamiseen. Goffmanille kehys tarkoitti sellaisia havaintoja ja kokemuksia kehystäviä tulkintarakenteita, joiden avulla ”annamme mielen ja merkityksen asioille, tilanteille ja toiminnalle” (Väliveronon 2007, 51). Journalismin tutkimuksessa tulkintakehys viittaa siihen, että journalismi kehystää käsittelemäänsä aiheita nostamalla jotkin asiat esille ja korostamalla niitä toisten kustannuksella. Tällä tavoin journalismi ikään kuin korostaa joitakin näkemyksiä ja kannustaa tulkitsemaan vaikkapa uutista tietyssä kehyksessä. (Entman 1993, 53; Gitlin 1980, 7.)

Kehysanalyysissä erotetaan usein mediakehukset yleisökehyksistä. Ensin mainittu liittyy ennen muuta median tapaan esittää ja rajata asioita, kun taas jälkimmäinen keskittyy yleisöjen tapoihin vastaanottaa ja tulkita mediatekstejä (de Vreese ym. 2001, 107). Tässä tutkimuksessa analysoidaan, minkälaisissa kehyksissä perussuomalaiset on esitetty eurokriisiä käsittelevässä lehtijulkisuudessa. Toisin sanoen Suomen aineistosta seloutuista 59 lehtijutusta analysoidaan laadullisesti, minkälaisia tulkintakehysmielisiä media – lehtien päätoimittajat, toimittajat, kolumnistit – rakensi perussuomalaisten ja eurokriisin kytkentöihin vuosina 2010–2012.

Eurokriisi ja perussuomalaiset mediassa vaalien ulkopuolella

Kevään 2011 eduskuntavaalijulkisuudessa (1.1.–17.4.2011) EU:n talouskriisistä tuli eniten käsitelty aihe sekä lehdissä että televisiossa. Aihe korostui

erityisesti YLE TV1:n ja MTV3:n pääuutislähetyksissä. Vaikka eurokriisi oli vahvasti läsnä myös ilta-päivälehdissä, niissä painottui henkilölähtöinen ”pintajulkisuus” ja vaalikampanja varsinaisten asiakysymysten kustannuksella. (Railo ja Välimäki 2012a, 36, 53–57.) Eurokriisin käsittely oli kuitenkin vaalien alla kaksijakoista: siitä tuli erityisen suosittu aihe etenkin kolmisen viikkoa ennen vaaleja, kun Portugalin hallitus ilmoitti 23.3.2011 erostaan (mt., 61). Siihen asti tiedotusvälineet käsittelivät EU:n talouskriisin hoitoa ja Suomen EU-politiikkaa hyvin kriittisesti. Portugalin hallituksen kaatumisen jälkeen suomalaiset tiedotusvälineet alkoivat tukea Suomen EU-politiittisia ratkaisuja ja etsiä uutta talouspoliittista konsensusta. (Railo 2012, 258–261.)

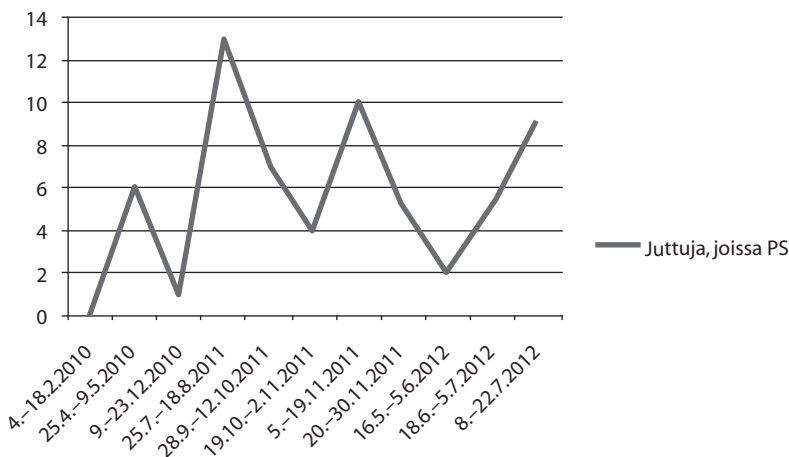
”The Euro Crisis, Media Coverage, and Perceptions of Europe within the EU” -hankkeen otoksessa Suomen vaalikevät jäi Portugalin dramaattisista tapahtumista huolimatta väliin. Aineistossa on mukana otosjakso edeltävän vuoden lopulta, kun EU:n perustusasiakirjaan tehtiin muutoksia 16.12.2010, sekä vaaleja seuraavalta kesältä, kun Euroopan keskuspankki vaati 5.8.2011 Italiaa lisäämään talouskuria. Näin ollen tässä tutkittu aineisto kuvaa eurokriisin käsittelyä lehdissä nimenomaan kyseisen kriisin, ei Suomen vaalien lähtökohdista.

Perussuomalaisen vähäinen näkyvyys vaalien ulkopuolisessa eurokriisijulkisuudessa ei tue ajatusta siitä, että puolueen edustama näkökulma olisi keskustelussa hallitseva tai edes vahvasti esillä. Vain

kuudessa prosentissa eurokriisiä koskevista lehtijutuista mainittiin perussuomalaiset, eikä puolueen käsittely noissa jutuissa yksinomaan tukenut EU-kriittistä linjausta. Eurokriisiä käsittelevää julkisuutta hallitsivat ennen muuta kansalliset ja eurooppalaiset poliittiset johtajat sekä talouden asiantuntijat, joista suurin osa edustaa integraatiomyönteistä ”euroeliittii”. Vaikka Timo Soinia siteerattiin melko usein, esiintyivät kulloisetkin pää- ja valtiovarainministerit häntä useammin juttujen lähteinä. Myös talouskomissaari Olli Rehn, EU:n virkamiehet ja erilaiset finanssialan asiantuntijat, kuten ekonomistit, toistuivat taajaan lähteinä ja tuottivat julkisuutta hallitsevaa euroeliitin näkökulmaa. (Harjuniemi ja Herkman 2013, 21–29.) Vaikka perussuomalaiset kenties määrittivät eduskuntavaalien media-agenda, sama ei päde eurokriisin julkisuuteen laajemmin.

Toisaalta on selvä, että perussuomalaisten menestys kevään 2011 vaaleissa lisäsi heidän legitimitettiin eurokriisin asiantuntijana ja julkisena keskustelijana: perussuomalaisten näkyvyys eurokriisaiheisissa jutuissa lisääntyi juuri vaaleja seuranneessa periodissa merkittävästi, ja lähes kaikki eurokriisaiheiset jutut, joissa perussuomalaiset oli mainittu, oli julkaistu vaalien jälkeen (ks. kuvio 1). Vain seitsemän jutuista ilmestyi ennen vaaleja sijoittuvissa otosjaksoissa. Painotus on niin selvä, että se ei selity edes otosjaksojen jakautumisella siten, että vain vajaa kolmasosa aineistonkeruujaksoista sijoittui ennen Suomen vaaleja. Analyysin perusteella eurokriisi

Kuvio 1. Perussuomalaisia käsittelevien juttujen määrät otosjaksoittain.

vakiintui vaalikevään jälkeen jatkuvasti suosituksi uutisaiheeksi, ja Soinista tuli viimeistään vaalien myötä hyväksytyt EU-kriittinen kommentaattori lehtijuttuihin (vrt. Harjuniemi ja Herkman 2013, 19).

Lehtien välillä oli kuitenkin suuria eroja perussuomalaisten käsittelyssä (ks. taulukko 2). Ensinnäkin *Kauppalehdessä* perussuomalaiset eivät esiintyneet kuin kuudessa eurokriisiä käsitelleessä kirjoituksessa, mikä on alle kaksi prosenttia kaikista lehdestä julkaisuista jutuista. Muissa tutkimukseen osallistuneissa lehdistä määrä oli kolminkertainen. *Helsingin Sanomien* eurokriisijutuissa puolue näkyi vajaassa kuudessa prosentissa jutuista, ja se sai näissä jutuissa myös enemmän näkyvyyttä. Siinä missä *Kauppalehden* vähissä jutuissa painottui puolueen kriittinen tarkastelu, *Helsingin Sanomat* käsittelee perussuomalaisia melko neutraalisti uutisoinnin osana.

Eurokriisin käsittely ylipäättään painottui suomalaisissa lehdistä taloussivuille ja talouden näkökulmaan, mutta sanottu koskee erityisesti *Kauppalehteä*, mikä selittää perussuomalaisten vähäistä näkyvyyttä: *Kauppalehdessä* kriisiä puitiin ennen muuta taloudellisenä ongelmana, jonka keskeisimmät asiantuntijat ja lähteet etsittiin talouden asiantuntijoista, kuten ekonomisteista ja pankkiireista (mt., 24).

Suhteellisesti eniten perussuomalaiset sai näkyvyyttä *Ilta-Sanomissa*, jossa puolue – yleensä puheenjohtajansa Timo Soinin hahmossa – näkyi noin 12 prosentissa kaikista eurokriisiaiheisista jutuista (vrt. Harjuniemi ja Herkman 2013, 26). Puolue myös kuvattiin lehdestä kaikkein myönteisimmässä valossa. Lehden eurokriisiaiheisista jutuista vain kaksi oli puoluetta kohtaan selkeästi kielteisiä. Lehdestä julkaistiin myös eniten perussuomalaisiin liittyviä kuvia: peräti 11 jutussa oli kuva, ja niistä kymmenessä esiintyi Soini. Osa kuvista oli varsin suuria ja näyttäviä. Vertailun vuoksi *Helsingin Sanomat* julkaisi Soinista seitsemän ja *Kaleva* vain neljä kuvaa saman otoksen lehdistä.

Kaleva oli tässä suhteessa *Ilta-Sanomien* antiteesi. Vaikka perussuomalaiset näkyi *Kalevassa* suhteellisesti toiseksi useimmiten (noin yhdeksässä prosentissa eurokriisijutuista), puolue oli toistuvasti kirjoitusten statisti, jota käsiteltiin lähinnä sivulauseessa. Silloin kun puolue sai jutussa enemmän näkyvyyttä, oli kirjoituksen sävy kriittinen, jopa ilkeä. Sävyerot selittyvät osittain juttutyypeillä. *Kalevassa* (ja *Kauppalehdessä*) perussuomalaiset esiintyivät usein pääkirjoituksissa tai kolumneissa kritiikin kohteina, *Helsingin Sanomissa* ja *Ilta-Sanomissa* he olivat useammin mukana uutisten toimijoina, kuten opposition edustajina.

Perussuomalaisten kehystys lehdistä

Perussuomalaiset esiintyivät siinä määrin harvoin eurokriisiä käsittelevissä lehtijutuissa, että aineiston perusteella ei voi tehdä tilastollisesti pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Tämän takia on tärkeä analysoida tarkemmin laadullisesti, miten perussuomalaiset jutuissa esitettiin. Kehysanalyysi on yksi keino etsiä vastauksia edellä mainittuun kysymykseen.

59 analysoidun lehtijutun perusteella oli mahdollista määritellä vajaa kymmenen kehystä, joiden kautta perussuomalaisten tulkintahorisonttia lehtijutuissa rajattiin. Näistä muutama oli hyvin erityisiä liittyen esimerkiksi Soinin presidenttiehdokkuuteen alkuvuonna 2012 tai yksinkertaisesti perussuomalaisiin neutraalina puoluepoliittisena toimijana eduskunnassa. Tällaisia kehystyksiä oli kuitenkin jutuissa vähän. Kun harvoin esiintyneet kehystykset ja kehysten päällekkäisyydet poistetaan, jäljelle jäi kolme selvästi erottuvaa kehystä, jotka toistuivat aineistossa. Nämä olivat 1) perussuomalaiset opposition edustajana, 2) perussuomalaiset EU-kritiikin edustajana ja 3) perussuomalaiset populismin edustajana (ks. taulukko 3).

Taulukko 2. Perussuomalaiset eri lehtien eurokriisiaiheisissa jutuissa (n = 59).

Lehti	Juttujen määrä / kaikki jutut	Osuus kaikista jutuista (%)	Näkyvyys	Arvostelmat
Kauppalehti	6 / 309	2 %	Vähäinen	Kielteinen painotus
Helsingin Sanomat	18 / 312	6 %	Kohtalainen	Neutraali
Kaleva	20 / 228	9 %	Vähäinen/kohtalainen	Kielteinen painotus
Ilta-Sanomat	15 / 122	12 %	Suurehko	Myönteinen painotus

Taulukko 3. Perussuomalaisten tulkintakehykset 59 eurokriisiä käsitelleessä lehtijutussa.

Kehys	1. kehyksenä	2. kehyksenä	Yhteensä
Oppositio	24	5	29
Populismi	16	7	23
EU-kriitikko	10	24	34
Yhteensä	50	36	86

Yhdessä jutussa saattoi esiintyä useampia kehyksiä, mutta yleensä jokin kehys oli ensisijainen. Ensisijaisena kehyksenä opposition kehys oli yleisin (24), populismin kehys toiseksi (16) ja EU-kriitikon kehys kolmanneksi yleisin (10). Toissijaisena kehyksenä EU-kriitikon kehys oli sen sijaan selvästi suosituin (24), kun taas opposition ja populismin kehyksiä esiintyi toissijaisina yhteensä vain 12 lehtijutussa. Erityisesti uutisjutuissa opposition ja EU-kriitikon kehykset liittyivät monesti toisiinsa. Näin ollen voi esittää, että perussuomalaiset esitettiin ensisijaisesti opposition tai populismin edustajina, mitä täydennettiin EU-kriitikin kehyksellä.

Oppositio ja EU-kriitikon kehykset olivat yleisiä ennen muuta uutisissa, kun taas populismin kehys oli yleinen erityisesti pääkirjoituksissa ja kolumneissa. Tämä ei ole tietenkään yllättävää – edustavathan pääkirjoitukset ja kolumnit lehdissä kantaaottavia juttutyyppisiä, kun taas uutisissa ilmiöitä ja tapahtumia kuvataan usein neutraalimmin (vrt. Hatakka 2012, 296). On myös huomattava, että kaikista perussuomalaisia käsittelevistä eurokriisiartikkeleista yli kaksi kolmasosaa oli uutisia (41), joten pääkirjoitusten ja kolumnien määrä jäi alle kahdenkymmenen. Esittelen seuraavaksi tarkemmin, minkälaisin keinoin eri kehykset rakensivat perussuomalaisille tulkintahorisonttia eurokriisiä käsittelevissä lehtijutuissa.

Opposition kehys

Opposition kehyksellä tarkoitetaan tässä sitä, että perussuomalaisia tarkastellaan lehtijutussa ensisijaisesti kotimaan politiikan näyttämöllä opposition edustajana. Tyypillistä opposition kehyksessä on, että perussuomalaiset nähdään siinä hallituksen arvostelijana ja haastajana pikemminkin kuin oman asialistansa edustajana. Perussuomalaiset ikään kuin määrittyvät oppositioasemansa kautta – mitä he eivät ole tai edusta. Opposition kehystä käytettiin

kaikissa lehdissä, koska perussuomalaiset oli oppositiopuolue koko aineiston ajanjaksolla.

Yleisin opposition kehys oli uutisjutuissa, minkä takia sitä suositettiin erityisesti päivälehtien *Helsingin Sanomien* ja *Kalevan* uutissivuilla. Eniten kehystä käytettiin *Helsingin Sanomissa*, jossa se kiinnitettiin tulkinnan avaimeksi usein jo otsikossa tyyliin ”Oppositio syyttää hallitusta Suomen eurovastuiden lisäämisestä” (HS 3.8.2011), ”Oppositio arvosteli Suomen toimintaa huippukokouksessa” (HS 30.6.2012) tai ”Oppositio ryöpytti Kataista” (HS 3.7.2012). Puhtaimmillaan opposition kehys näkyi neutraaleina mainintoina perussuomalaisten oppositioasemasta:

Oppositiopuolueista perussuomalaiset ja kristillisdemokraatit ovat suhtautuneet Kreikan lainoitamiseen nihkeimmin. (HS 8.5.2010)

Opposition mielestä hallitus on lisäämässä Suomen vastuita euroryhmään kuuluvien kriisimaiden ongelmista. Tämä perussuomalaisten ja keskustan jakama näkemys tuli nopeasti selvälle eduskunnan suuren valiokunnan kokouksen jälkeen tiistaina. (HS 3.8.2011)

Valiokunta hyväksyi hallituksen suunnitelman ja antoi hallitukselle neuvotteluvaltuudet äänin 16-9. Vastaan äänestivät opposition eli perussuomalaisten ja keskustan edustajat. (Kaleva 26.10.2011)

Aika usein jutussa rakennettiin kuitenkin myös draamaa hallituksen ja opposition välille, mikä näkyi esimerkiksi urheiluun ja kamppailuun liittyvien metaforien ja verbien runsaana käyttönä (vrt. Hellsten 1997). Jutuissa muun muassa hallitus ja oppositio ”ottivat yhteen” (Kauppalehti 18.6.2012) ja perussuomalaisten puheenjohtaja Timo Soini ”kävi hallituksen kimppuun erityisen voimakkaasti” (Kaleva 9.11.2011). Hyökkääjänä toimi usein oppositio, jota vastaan hallitus puolustautui, kun ”Kiviniemi ja Soini haukkuivat vakuudet lyttyyn” (IS 7.10.2011) tai kun oppositio oli Espanjan vakuussopimuksen eduskuntakäsittelyn tiukasta aikataulusta ”raivoisinaan” (HS 19.7.2012). Pääministerin Kataisen tehtäväksi jäi toistuvasti ”kiistää väitteet” (HS 3.8.2011).

Vaikka opposition kehys oli yleisin uutisjutuissa, se esiintyi jonkin verran myös muissa juttutyypeissä. Lehtien väliset erot nousivat myös esille opposition kehyksen yhteydessä. *Ilta-Sanomat* antoi perussuo-

malaisille ja Soinille opposition edustajina usein varsin myönteistä julkisuutta, kuten esimerkiksi 28.11.2011 julkaistussa jutussa, joka esitteli lähes sanasta sanaan Soinin nettisivuilla julkaistua blogikirjoitusta, jossa hän ärhenteli hallitukselle ja ehdotti välikysymyksen jättämistä EU:n velkakriisin hoidosta. Jutussa kerrotaan, kuinka Soini vertaa Euroopan keskuspankkia entiseen Neuvostoliiton keskuspuolueeseen. Jutun kuvassa Soini heiluttelee iloisesti eduskunnan lehtereiltä.

Kalevassa oppositioasetelma esiteltiin usein toisin. Siinä keskustapuolue esiintyi useammin pääoppositiopuolueena, ja perussuomalaisten tehtäväksi jäi ”säestää keskustaa EU-kritiikissä” (*Kaleva* 3.8.2011). Vaikka perussuomalaiset esitettiin varteenotettavana oppositiopuolueena, keskusta puheenjohtajansa Mari Kiviniemen johdolla asetettiin ensisijaiseksi opposition edustajaksi neutraaleissakin uutisjutuissa (esim. ”Oppositio perää otetta”, *Kaleva* 10.8.2011). Monesti perussuomalaisten näkemyksiin tuotiin jopa kielteisiä säröjä, kuten esimerkiksi jutussa, jossa Soinin annettiin ensin arvostella Etelä-Euroopan maille annettua tukipakettia mutta heti perään kerrottiin, että toimittajat tiukkasivat Soinilta selvyyttä perussuomalaisten epäselvään eurokantaan – kunnon vastausta saamatta (”Urpilainen uskoo lainaohjelmaan”, *Kaleva* 21.7.2012).

EU-kriitikon kehys

EU-kriitikon kehys on siinä mielessä luonnollinen perussuomalaisten yhteydessä, että puolue on Timo Soinin johdolla edustanut Suomen puoluekentällä johdonmukaisesti EU-kriittistä näkökulmaa (Raunio 2008; 2011). EU-kriittisessä kehyksessä perussuomalaiset määrittivät myös selkeimmin oman poliittisen linjauksensa kautta – mitä he ovat tai edustavat. Esimerkiksi *Ilta-Sanomien* Taloustutkimuksella teettämässä kyselyssä perussuomalaisten kannattajat olivat ainoita, joiden mielestä eurovaluuttaan liittyminen oli virhe. Soini oli jutun mukaan hyvillään, ”jos ja kun perussuomalaiset on ainoa euroänkräpuolue” (IS 1.6.2012).

Myönteisenä EU-kriittisyyden kehys nousi esille Tapio Nurminen 17.8.2011 *Kauppalehden* kirjoittaman kolumnin kaltaisissa teksteissä. Nurminen kertoo olleensa kevään ”soinilaisesta jytkestä” toiveikas, koska ”EU-politiikka oli tuuletuksen tarpeessa” ja ”arrogantin euroeliitin ja kansan välinen kuilu kas-

vanut kohtuuttomaksi”. Nurminen oli kuitenkin pettynyt, sillä ”Suomessa entiset EU-partiolaiset vetytyivät kuoreensa ja keskittyivät torjumaan seuraavaa jytkeä”.

Neutraalimmin EU-kriittinen kehys näkyi esimerkiksi *Helsingin Sanomien* uutisjutuissa, joissa suuren valiokunnan jäsen Vesa-Matti Saarakkala (ps.) sai esittää kriittisen näkemyksensä pääministeri Kataisen selvitykseen EU:n huippukokouspäätöksistä, vaikka valiokunta oli selvitykseen pääosin tyytyväinen (HS 28.10.2011), tai joissa siteerattiin perussuomalaisten euroedustajan Sampo Terhon kriittisiä näkemyksiä EU-parlamentin tekemistä lakiesityksistä talouskurin kiristystoimista (HS 29.9.2011). Pääosa *Helsingin Sanomien* EU-kriittisistä kehystyksistä liittyi kuitenkin opposition kehukseen, joka oli lehdessä perussuomalaisia eniten määrittävä kehys. Perussuomalaiset ja etenkin Soini saivat esiintyä opposition keskeisenä EU-kriittikkona, joka edusti hallituksen ja talouselämän euromyönteiselle eliitille vastakkaisia näkemyksiä.

Se, että EU-kriitikon kehys täydensi opposition kehystä monissa uutisjutuissa *Helsingin Sanomissa* ja myös *Kalevassa*, selittyy osittain aineistolla, johon valittiin vain eurokriisiä käsitelleet lehtijutut. Perussuomalaisten opposition rooliin liittyy tietenkin myös muita teemoja kuin EU-kriittisyys. Ne voivat nousta esille sellaisissa mediasisällöissä, joissa EU ja euro eivät ole pääasiallisia aiheita. Esimerkiksi kevään 2011 vaalien yhteydessä keskusteltiin melko runsaasti maahanmuutosta ja vaalirahakohusta (Railo ja Välimäki 2012a), joiden yhteydessä perussuomalaiset pääsivät esittämään hallituspuoluekriittisiä näkemyksiä. Nämä teemat eivät taas näkyneet juuri puhtaasti eurokriisin keskittyvässä aineistossa.

EU-kriitikon kehys oli selvästi yleisin *Ilta-Sanomissa*, jossa perussuomalaiset saivat kaikkiaan eniten ja myönteisintä julkisuutta. Aineiston lehdistä *Ilta-Sanomien* antoi perussuomalaisten ja Soinin edustaa itsenäisimmin omaa poliittista linjaansa, eikä lehti palauttanut EU-kriittisiä näkemyksiä pelkäksi hallituksen vastustamiseksi. Soini sai esiintyä EU-kriitikon totuuden torvena, joka osoitti olleensa oikeassa, kun Suomi joutui antamaan lisää pankkitukia (IS 30.6.2012) tai kun Suomen euromyönteisten hallitusten johtavat poliitikot joutuivat selittelemään tekemisiään (esim. IS 11.8.2011 ja IS 12.7.2012).

Ilta-Sanomissa EU-kriittinen näkökulma oli ylipäätään aineiston lehdistä yleisin (ks. Harjunemi ja Herkman 2013, 59). Lehdessä muun muassa lainat-

tiin Soinin lisäksi muitakin eurokriittisiä ajattelijoita, kuten Ålandsbankenin varainhoidon toimitusjohtajaa Stefan Törnqvistiä, jota tituleerattiin perussuomalaisten Timo Soinin ohella yhdeksi Suomen johtavaksi euroskeptikoksi. Törnqvist ennusti euroalueen hajoamista ja toisti Soinin monesti esiin tuomia ajatuksia euromaiden taloudellisesti ja kulttuurisesti liian suurista eroista. Tällä tavoin lehti puhuteli EU-kriittistä lukijakuntaa samoin keinoin kuin perussuomalaiset. Ainoastaan kerran Soini esitettiin *Ilta-Sanomien* uutisjutussa altavastajaana, kun hän ”joutui eduskunnassa yllättäen pääministeri Jyrki Kataisen tentattavaksi” (IS 9.11.2011).

Populismien kehys

Populismien aukoton määrittely on vaikeaa. Paul Taggartin (2000, 1) mukaan populismi on kuin liukas saippua, jonka käsitteelliset määritelmät luisuvat aina käsistä, kun niitä tarkastellaan suhteessa populismien erilaisiin käytäntöihin. Yksi syy tähän on se, että populismi ei kiinnity perinteisiin ideologioihin. Historiallisesti populistisiksi on nimitetty liikkeitä sekä politiikan vasemmalta että oikealta laidalta. Populismi liittyykin usein paikallisiin olosuhteisiin, vaikka eri populismeissa on paljon myös yhdistäviä piirteitä. (Mazzoleni 2003; Taggart 2000.)

Ben Stanley (2008, 106–107) on kuvannut populismia ”ohueksi” ideologiaksi, joka voi lainata piirteitä yhtä hyvin vasemmistolta kuin oikeistolaltakin kulloistenkin tarpeiden mukaisesti. Tässä suhteessa perussuomalaiset on tyyppillinen populistipuolue. Ulkomaalaisia ja maahanmuuttajia kohtaan puolueen piirissä tunnettu epäluulo ja suomalais-kansallisen identiteetin puolustaminen liittävät perussuomalaisia Euroopan eri maissa nousseeseen äärioikeistolaiseen populismiin (vrt. Mudde 2007). Tähän kytkeytyy myös Euroopan integraation vastustaminen. Toisaalta perussuomalaiset on ratsastanut vahvasti myös sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja hyvinvointiyhteiskunnan puolustamisen teemoilla, jotka ovat perinteisesti vasemmiston aluetta. Myös niitä voi hyvin käyttää Euroopan yhdentymisen vastustamisessa (ks. Raunio 2011).

Yleisimmät eri populismeja yhdistävät piirteet liittyvät kuitenkin siihen, että populismi väittää olevansa ”kansan” puolella ja eliittiä vastaan (Stanley 2008; Wiberg 2011). Se, miten kansa ja eliitti populismeissa kulloinkin ymmärretään, vaihtelee paikal-

lisesti, mutta olennaista ainakin Suomen kaltaisten konsensusdemokratioiden populismeissa on kansan syviin riveihin vetoaminen arvostelemalla vallassa olevia puolueita ”eliittien kartellina” (Paloheimo 2012, 329). Populismia voi näin ollen pitää monesti eräänlaisena protestiliikkeenä. Sanottu pätee myös perussuomalaisiin, joiden pääasiallinen syy menestykseen kevään 2011 vaaleissa oli tutkimusten mukaan monien äänestäjien kyllästyminen vallassa olleisiin puolueisiin ja halu muuttaa vallitsevaa järjestystä (ks. Borg 2012; Grönlund ja Westinen 2012).

Kaikki edellä kuvatut populismin määreet näkyvät jonkin verran aineiston lehtijutuissa, joissa perussuomalaisia kuvattiin populismin kehyksessä. Aiemmin mainitussa *Kauppalehden* kolumnissa perussuomalaisten merkitys oli nimenomaan EU-politiikan tuulettamisessa ja kansan ja eliitin välisen kuilun havahduttamisessa (Kauppalehti 17.8.2011). Perussuomalaiset saivat siten lehtien sivuilla joskus sen kansan puolustajan roolin, jossa he haluavat itsekin esiintyä. Esimerkiksi kun pääministeri Katainen joutui hätyyttämään hyvin lyhyellä varoajalla eduskunnan kesken kesäloman päättämään Espanjan lainaohjelman hyväksymisestä, Soini pääsi arvostelemaan käytäntöä uhkaksi demokratialle ja kansanvallalle (Kaleva 19.7.2012; HS 19.7.2012).

Erityisesti *Ilta-Sanomissa* Soini esiintyi usein myönteisessä mielessä populistina, joka edustaa kansan ääntä ja kansallista etua vastustamalla hallituksen EU-myönteistä eliittiä. *Ilta-Sanomien* oli muun muassa kysynyt verkossa lukijoiltaan, onko Suomen tukisumma Kreikalle liian suuri (IS 3.5.2010). Ei liene yllätys, että yli 50 000 vastaajasta 94 prosenttia vastasi kyllä. Kainalojutussa Soini pääsi esittämään kyselyä myötäilevät näkemyksensä kuvan keralla. Perussuomalaiset esiintyivät lehden jutuissa monesti kansallisen mielipiteen tulkkeina ja Soini hallitusvallan tiukkana kriitikkona (esim. IS 7.11.2011). *Helsingin Sanomissa* populismin kehys oli sen sijaan huomattavan harvinainen: maan johtava päivälehti suorastaan varoi kehyyksen käyttöä.

Kaikkein yleisin tapa käyttää populismin kehystä liittyi kuitenkin sanan arkiseen merkitykseen, jolla viitataan kansan kosiskeluun kyseenalaisin keinoin. Tässä merkityksessä populismi on poliittisesti arveluttavaa toimintaa – tyhjän puhumista, muiden arvostelua kansansuosion nimissä ja ilman omaa poliittista näkemystä (ks. Wiberg 2011). Populismi on politiikan haukkumasana, minkä takia esimerkiksi *Helsingin Sanomissa* selvästi välteltiin termin ja siihen

liittyvien merkitysten käyttämisestä. Samaa ei voi sanoa *Kalevan* eurokriisiin liittyvistä kirjoituksista. Niistä harvinaisen monessa perussuomalaiset kehystettiin kielteisesti populistisin edustajana.

Asia selittyy paljolti juttutyypeillä: *Kalevan* populismikriittiset kirjoitukset olivat pääosin pääkirjoituksia, kolumneja ja henkilöhaastatteluja. Lehden päätoimittaja Markku Mantila muistutti 13.11.2011 pääkirjoituksessaan, että ”voivottelun ja perussuomalaisen nuoleskelun sijaan suomalaisten poliitikkojen tulisi huomata, että maamme eduskunnassa edelleen on enemmistö muilla kuin Timo Soinin hilpeällä joukolla”. Mantila kehotti kirjoituksessaan tukemaan EU:n talouskomissaari Olli Rehniä. 21.7.2012 julkaistussa pääkirjoituksessa perussuomalaiset ja Soini esitettiin puolestaan eduskunnan eurokeskustelussa statisteiksi ja hajanaisiksi joukoksi, jonka hallituskritiikki on lopulta ”halpaa retoriikkaa”.

Perussuomalaiset leimattiin politiikan tyhjänpuhujiksi myös monien haastateltavien ja kolumnistien toimesta. Esimerkiksi jutussa, jossa talouden asiantuntijat arvostelevat Suomen europoliitiikkaa, Aktian pääekonomisti Timo Tyrväinen liitti Suomen vaatimukset Kreikan lainavakuuksista ”perussuomalaisen aloittamaan peliin” (Kaleva 17.8.2011). Valtiotieteen tohtori Sampsa Saralehto puolestaan kuvasi kahdessa pääkirjoitussivun alakertakirjoituksessaan perussuomalaiset häirikköinä, jotka ehkäisevät onnistuneen EU-politiikan toteuttamista (Kaleva 4.8.2011 ja 26.6.2012). Vastaavia näkemyksiä Suomen europoliitiikan epäonnistumisesta ”perussuomalaisen pelossa” toistettiin myös kolmessa *Kauppalehden* kirjoituksessa, joista kaksi oli kolumneja ja yksi vihreiden puheenjohtajan Ville Niinistön haastattelu (*Kauppalehti* 18.8.2011, 31.10.2011 ja 18.6.2012). *Iltä-Sanomien* ainoat populismikehysteiset ja samalla perussuomalaiskriittiset kirjoitukset aineistossa olivat pääkirjoitus (18.7.2012) ja Jukka Tennilän kolumni (4.11.2011).

Tässä suhteessa analyysin tulos muistuttaa vaalikävään 2011 media-aineistoja. Myös silloin pääkirjoituksissa ja kolumneissa perussuomalaisia käsiteltiin usein ”protestiväylänä, johon kansalaiset purkivat pettymystään” (Hatakka 2012, 297). Perussuomalaisen maahanmuutto- ja EU-kriittisiä linjauksia pidettiin kuitenkin kirjoituksissa pikemminkin populistisena retoriikkana kuin aitona poliittisena vaihtoehtona (mt., 300–301). Näin ollen lehtien pääkirjoitusten virallisissa linjauksissa ja ulkopuolisten

kolumnistien kirjoituksissa perussuomalaisia käsiteltiin keskimääräistä kriittisemmin, toisinaan jopa uhkana Suomen poliittiselle järjestelmälle ja toimintakyvylle (vrt. mt., 317). Eurokriisiin liittyvässä aineistossa edellä kuvattu painotus näkyi erityisesti *Kalevan* ja *Kauppalehden* pääkirjoituksissa ja kolumneissa.

Lopuksi

EU:n talouskriisistä muodostui kevään 2011 eduskuntavaalien mediajulkisuuden suosituin aihe erityisesti Portugalin hallituksen kaatumisen jälkeen 23.3.2011 (Railo ja Välimäki 2012a). Perussuomalaiset sai samassa yhteydessä runsaasti julkisuutta puheenjohtajansa Timo Soinin johdolla (Pernaa 2012). Vaalikevään ulkopuolelle vuosina 2010–2012 sijoittuvien eurokriisin ydintapahtumien yhteydessä perussuomalaisen medianäkyvyys oli huomattavasti vähäisempää. Eurokriisin julkisuutta on hallinnut selkeästi integraatiomyönteinen poliittinen ja taloudellinen eliitti, ja EU-kriittiset näkemykset ovat olleet harvinaisempia – puhumattakaan esimerkiksi kansalaisyhteiskunnan toimijoista, joita on siteerattu erittäin harvoin suomalaisessa valtamediassa (Harjuniemi ja Herkman 2013). Tässä mielessä ei voi esittää, että suomalainen politiikka olisi erityisen ”medioitunutta” eli että media määräisi politiikan asialistaa ja toimintatapoja (ks. Herkman 2011, 22–30; Strömbäck 2008). Pikemminkin päinvastoin, eurokriisin julkisuus on pääosin seurailut eurooppalaisten ja kotimaisten politiikan instituutioiden toimintaa ja näkökulmia.

On kuitenkin todettava, että perussuomalaisen näkyvyys kriisin kommentoijana lisääntyi selvästi kevään 2011 vaalimenestyksen jälkeen, ja on mahdollista, että puolueen edustajat ovat edelleen päässeet enemmän ääneen kesän 2012 jälkeen, johon tämän tutkimuksen aineisto päättyy. Tähän voisi vihjata se, että kriittiset ja kansalliset näkökulmat lisääntyivät aineistossa otoksen loppupuolella, kun kriisi oli pitkittynyt ja sen vaikutukset näkyivät voimakkaammin Suomessa (Harjuniemi ja Herkman 2013, 49). Todennäköisempää on kuitenkin se, että eurokriisin julkisuutta on edelleen hallinnut pääministerien, valtiovarainministerien, talousasiantuntijoiden ja Euroopan johtohahmojen eliittivetoinen näkökulma, jolla on tuettu ”konsensus-Suomen edun mukaista” politiikkaa. Perussuomalaiset nousevat

puolestaan mediassa esiin yksittäisissä jutuissa tai vaalien ja vakuuskeskustelujen kaltaisten erityista-pahtumien yhteydessä, kuten tämänkin tutkimuksen aineistoissa. Perussuomalaisten myötä euroskeptisen kansanosan ja valtavirtamedian välinen ero on saat-tanut hiukan kaventua, mutta edelleen median vä-littämä kuva on keskimäärin EU-myönteisempi kuin suomalaisten asenteet EU:ta kohtaan.

Perussuomalaisten kehystyksissä on kuitenkin lehtikohtaisia eroja, jotka kertovat suomalaisen poliitiikan ja median välisistä suhteista. *Helsingin Sanomissa* puoluetta käsiteltiin ensisijaisesti opposition edustajana, *Ilta-Sanomissa* kaivattuna EU-kriitikko-na ja *Kalevassa* ja *Kauppalehdessä* muita lehtiä use-ammin populismin epätoivottuna äänitorvena. Leh-tien painotuseroja voi selittää niiden sijainnilla Suomen poliittisen maantieteen kartalla ja lukija-suhteella. Vaikka kaikki tutkimuksen lehdet ovat periaatteessa poliittisesti sitoutumattomia, niiden linjauksissa on nähtävissä kaikuja vanhoista puolue-sitoumuksista – tai ainakin levikkialueen poliittisista painotuksista (vrt. Holmberg 2004). Lehdet pyr-kiivät puhuttelemaan potentiaalisia lukijoitaan jour-nalismilla, joka istuu parhaiten lukijoiden ja lehden talousalueen sosio-poliittiseen profiliin.

Maan suurimpana päivälehtenä ja pääkaupungis-sa toimivana valtamediana *Helsingin Sanomien* vuoropuhelu Suomen valtaeliitin kanssa on perinteises-ti runsasta. *Helsingin Sanomat* on monien tutkimus-ten mukaan hakenut kiistakysymyksissä konsensus-ta ”kansallisen edun nimissä”, ja siksi poliittisen eliitin ääni nousee usein sen jutuissa päällimmäisek-si (esim. Lounasmeri 2010; Rahkonen 2006). Talous-lehtenä *Kauppalehti* puolestaan edustaa ymmär-rettävästi aineiston lehdistä eniten talouseliitin nä-kemyksiä, eikä poliittinen näkökulma ole sille yhtä tärkeä kuin yleisledhille.

Kalevan historia ja levikkialue kiinnittyvät kes-kustapuolueen kannatusalueeseen, minkä seurauk-sena keskustataustaiset poliitikot, kuten Olli Rehn ja Mari Kiviniemi, saivat *Kalevassa* suhteellisesti muita lehtiä enemmän tilaa (Harjuniemi ja Herkman 2012, 25–26). Pohjois-Suomessa ja keskustapuolueen

kannattajissa on myös runsaasti EU-kriittisyyttä, mikä tuottaa ristiriitaa puolueen johtohahmojen EU-myönteiseen linjaan, jota he ovat joutuneet edus-tamaan erityisesti hallituksessa istuessaan (ks. Rau-nio 2008). *Kalevassa* EU-kriittisyys oli yleisempää kuin ”etelän mediassa” (Harjuniemi ja Herkman 2013, 59), mutta perussuomalaisia ei hyväksytty krii-tiikin äänitorveksi – pikemminkin päinvastoin. *Ka-levassa* keskusta esitettiin ensimmäisenä oppositio-puolueena sen jälkeen kun se oli kärsinyt vaalitap-pion ja pudonnut hallituksesta, vaikka perussuoma-laisilla on 2011–2015-kauden eduskunnassa suurem-pi edustus.

Ilta-Sanomat sen sijaan antoi perussuomalaisille ja Soinille runsaimmin tilaa ja se myös suhtautui lehdistä myönteisimmin heidän EU-kritiikkinsä. Tällä tavoin *Ilta-Sanomat* oli tyypillinen tabloidileh-distön edustaja, joka ikään kuin populismin määri-telmien mukaisesti ”asettuu kansan puolelle” ja haastaa vallassa olevat puolueet ja tiedotusvälineet (Fiske 1992; Mazzoleni 2003, 11). Tabloidilehdistö pyrkii myymään itseään räväkällä ja kansanomaisel-la journalismilla, joka rakentaa pesäeroa eliittivetoiseen ”laatumediaan”.

Perussuomalaisten roolia eurokriisin mediajulki-suudessa selvittävä laadullinen analyysi osoittaa, että politiikan julkisuuden suuret linjat ovat Suomessa edelleen melko perinteisiä – valtamedia on ”politiik-kamyönteistä” ja mukailee politiikan instituutioiden asialistaa (Herkman 2011, 143), mutta viestimet kehystävät politiikkaa eri tavoin. Valtakunnallinen media mukailee helpommin valtaeliittiä kuin maa-kuntamedia, päivälehdet helpommin kuin iltapäi-välehdet. Journalismin lajeilla on myös edelleen eronsa. Uutiset ovat lehdestä riippumatta melko samankaltaisia ja neutraaleja, mutta pääkirjoituksis-sa ja kolumneissa tehdään rajujakin kannanottoja. Lähinnä iltapäivälehdien uutiset eroavat päivälehdis-tä räväkämmällä otteellaan, kansanomaisella ja viih-dyttävämmällä näkökulmallaan ja voimakkaammal-la kuvien käytöllä. Perussuomalaisten kuva eurokrii-sin julkisuudessa näyttäisi siis liittyvän ennen muu-ta lehtien erilaisiin tapoihin puhutella yleisöjään.

VIITTEET

¹ Artikkelini on osa Suomen Akatemian rahoittamaa akatemiaturkijan hanketta ”Representations of the Nordic Populism” (2013–2018).

LÄHTEET

- Arter, David. 2009. From a contingent party system to party system convergence? Mapping party system change in postwar Finland. *Scandinavian Political Studies* 32:2, 221–239.
- Arter, David. 2010. The breakthrough of another West European populist radical right party? The case of the True Finns. *Government and Opposition* 45:4, 484–504.
- Beus, Jos de. 2010. The European Union and the public sphere. Teoksessa Ruud Koopmans ja Paul Statham (toim.), *The making of a European public sphere*. Cambridge: Cambridge University Press, 13–33.
- Borah, Porismita. 2011. Conceptual issues in framing theory: A systemic examination of a decade’s literature. *Journal of Communication* 61:2, 246–263.
- Borg, Sami. 2012. Perussuomalaiset. Teoksessa Sami Borg (toim.), *Muutosvaalit 2011*. Oikeusministeriön julkaisu 6/2012. Helsinki: Oikeusministeriö, 191–210.
- Ekman, Joakim. 2010. Euroskepticism: oliko former av EU-kriitik. Teoksessa Joakim Ekman ja Jonas Linde (toim.), *Politik, protest, populism – deltagande på nya villkor*. Malmö: Liber, 92–130.
- Entman, Robert M. 1993. Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication* 43:4, 51–58.
- Eurobarometer. 2012. Two years to go to the 2014 European elections. GESIS: Eurobarometer Data Service. http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/en/00191b53ff/Eurobaromtre.html?tab=2012_4 (vierailtu 12.3.2014).
- Fiske, John. 1992. Popularity and the politics of information. Teoksessa Peter Dahlgren ja Colin Sparks (toim.), *Journalism and popular culture*. Lontoo: Sage, 45–63.
- Gitlin, Todd. 1980. *The whole world is watching: Mass media in making & unmaking the new left*. Berkely: University of California Press.
- Goffman, Erving. 1974. *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Grönlund, Kimmo ja Westinen, Jussi. 2012. Puoluevalinta. Teoksessa Sami Borg (toim.), *Muutosvaalit 2011*. Oikeusministeriön julkaisu 6/2012. Helsinki: Oikeusministeriö, 156–190.
- Harjunemi, Timo ja Herkman, Juha. 2013. *Eurokriisi suomalaisissa sanomalehdissä 2010–2012*. Viestinnän tutkimusraportteja 2/2013. Helsinki: Helsingin yliopisto, sosiaalitieteiden laitos, viestinnän tutkimuskeskus CRC. <http://www.helsinki.fi/crc/julkaisut/eurokriisi.pdf>
- Hatakka, Niko. 2012. Perussuomalaisuuden kuva pääkirjoitus- ja kolumnijulkaisuudessa. Teoksessa Ville Pernaa ja Erkka Railo (toim.), *Jytky. Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*. Turku: Turun yliopisto/Kirja-Aurora, 294–322.
- Heikkilä, Heikki. 2007. Beyond ‘in so far as’ questions: Contingent social imaginaries of the European public sphere. *European Journal of Communication* 22:4, 427–441.
- Hellsten, Iina. 1997. *Metaforien Eurooppa. Näkökulmia suomalaiseen EU-journalismiin*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Herkman, Juha. 2011. *Politiikka ja mediajulkisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Hix, Simon. 2008. *What’s wrong with the European Union and how to fix it*. Cambridge: Polity Press.
- Holmberg, Jukka. 2004. *Etusivun politiikkaa. Yhteiskunnallisten toimijoiden representointi suomalaisissa sanomalehtiutuisissa 1987–2003*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Koopmans, Ruud, Erbe, Jessica ja Meyer, Martin F. 2010. The Europeanization of public spheres: comparisons across issues, time, and countries. Teoksessa Ruud Koopmans ja Paul Statham (toim.), *The making of a European public sphere*. Cambridge: Cambridge University Press, 63–96.
- Lounasmeri, Lotta. 2010. *Kansallisen konsensuskulttuurin jäljillä. Globalisaatioajan Suomi Helsingin Sanomissa*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Mazzoleni, Gianpietro. 2003. The media and the growth of neo-populism in contemporary democracies. Teoksessa Gianpietro Mazzoleni, Julianne Stewart ja Bruce Horsfield (toim.), *The media and neo-populism: a contemporary comparative analysis*. Westport: Praeger, 1–20.
- Mudde, Cas. 2007. *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mörä, Tuomo. 1999. *EU-journalismin anatomia. Mediasisältöjä muokanneet tekijät ennen kansanäänestystä 1994*. Viestinnän laitoksen julkaisuja. Sarja 1 A. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Paloheimo, Heikki. 2012. Populismi puoluejärjestelmän vedenjakajana. Teoksessa Sami Borg (toim.), *Muutosvaalit 2011*. Oikeusministeriön julkaisu 6/2012. Helsinki: Oikeusministeriö, 324–345.
- Patomäki, Heikki. 2012. *Eurokriisin anatomia*. Helsinki: Into-kustannus.
- Pernaa, Ville. 2012. Vaalikamppailu mediassa. Teoksessa Sami Borg (toim.), *Muutosvaalit 2011*. Oikeusministeriön julkaisu 6/2012. Helsinki: Oikeusministeriö, 29–42.
- Pernaa, Ville ja Railo, Erkka (toim.). 2012. *Jytky. Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*. Turku: Turun yliopisto/Kirja-Aurora.
- Pew Research. 2013. The new sick man of Europe: the European Union. <http://www.pewglobal.org/2013/05/13/the-new-sick-man-of-europe-the-european-union/> (vierailtu 12.3.2014).
- Picard, Robert (toim.). 2014. *Financially and politically vulnerable: portrayals of the Euro crisis and European institutions* (tulossa). Lontoo: I.B.Tauris & Co.
- Rahkonen, Juho. 2006. *Journalismi taistelulentänään. Suomen Nato-jäsenyydestä käyty julkinen keskustelu 2003–2004*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Rahkonen, Juho. 2010. Satumaan tango soi taas. Mikä selittää perussuomalaisten rakettimeista nousua? *Yhteiskuntapolitiikka* 75:5, 547–553.
- Rahkonen, Juho. 2011. Perussuomalaisten ruumiinavaus. Onko työväen protestipuolueen kannatus saavuttanut vielä ylärajaansa? *Yhteiskuntapolitiikka* 76:4, 425–435.
- Railo, Erkka. 2012. Euroopan unionin talouskriisin julkisuus – kriittistä konsensukseen. Teoksessa Ville Pernaa ja Erkka Railo (toim.), *Jytky. Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*. Turku: Turun yliopisto/Kirja-Aurora, 231–263.
- Railo, Erkka ja Välimäki, Matti. 2012a. Vaalikevään media-agenda. Teoksessa Ville Pernaa ja Erkka Railo (toim.), *Jytky. Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*. Turku: Turun yliopisto/Kirja-Aurora, 32–66.
- Railo, Erkka ja Välimäki, Matti. 2012b. Kamppailu julkisuuden hallinnasta. Teoksessa Ville Pernaa ja Erkka Railo (toim.), *Jytky. Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*. Turku: Turun yliopisto/Kirja-Aurora, 100–161.
- Raunio, Tapio. 2008. Euroopan integration vaikutus Suomen puoluejärjestelmään. Teoksessa Heikki Paloheimo ja Tapio

- Raunio (toim.), *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. Helsinki: WSOY, 185–207.
- Raunio, Tapio. 2011. Missä EU, siellä ongelma: populistinen Eurooppa-vastaisuus Suomessa. Teoksessa Matti Wiberg (toim.), *Populismi. Kriittinen arvio*. Helsinki: Edita, 197–220.
- Stanley, Ben. 2008. The thin ideology of populism. *Journal of political ideologies* 13:1, 95–110.
- Strömbäck, Jesper. 2008. Four phases of mediatization: an analysis of the mediatization of politics. *International Journal of Press/Politics* 13:3, 228–246.
- Suhonen, Pertti. 2011. Mistä perussuomalaiset tulevat? Teoksessa Matti Wiberg (toim.), *Populismi. Kriittinen arvio*. Helsinki: Edita, 61–81.
- Taggart, Paul. 2000. *Populism*. Buckingham: Open University Press.
- Taylor, Paul. 2008. *The end of European integration: anti-euro-scepticism examined*. Abingon, Oxford: Routledge.
- Vallaste, Katri. 2013. *Euroscepticism: problem or solution? Framing Euroscepticism in mainstream media and writings by Eurosceptics in Sweden, Finland and Estonia 2000–2006*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Vreese, Claes H. de, Jochen, Peter ja Holli, Semetko A. 2001. Framing politics at the launch of the Euro: a cross-national comparative study of frames in the News. *Political Communication* 18:2, 107–122.
- Väliverronen, Esa. 2007. *Geenipuheen lupaus. Biotekniikan tarinat mediassa*. Viestinnän julkaisuja 13. Helsinki: Helsingin yliopisto, viestinnän laitos.
- Wiberg, Matti. 2011. Mitä populismi on? Teoksessa Matti Wiberg (toim.), *Populismi. Kriittinen arvio*. Helsinki: Edita, 11–21.